

STUDENTSKI PODUZETNI KI INKUBATORI KAO POTPORNNA INSTITUCIJA ZA RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA

UDK: 65:061.5:371

Stru ni rad

Mario Šimunkovi, mag. oec.

Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubi Zrinski

Selska cesta 119, Zagreb, Hrvatska

Telefon: 01-3647-098 E-mail: mario.simunkovic@zrinski.org

SAŽETAK: U radu se želi dati pregled poslovnih, odnosno poduzetni kih inkubatora i studentskih poduzetni kih inkubatora uz osvrt na postoje e studentske poduzetni ke inkubatore. Dok se s jedne strane poduzetni ki inkubatori brinu za start-up tvrtke kako bi lakše preživjele svoje najranjivije razdoblje i pripremile se za tržište, s druge strane studentski poduzetni ki inkubatori su mjesta gdje se susre u edukacija, istraživanje i ekonomija, a gdje studenti nalaze mentore koji im pomažu u razvoju i implementiranju njihovih poslovnih ideja, infrastrukture, pomo nih usluga i eventualnom po etnom financiranju.

Ključne riječi: studentski poduzetni ki inkubatori; poslovni inkubatori; stru ni studiji

1. UVOD

Istraživanje koje je provela Hrvatska gospodarska komora u 2015. godini pokazalo je da hrvatski obrazovni sustav danas u velikoj mjeri nije uskla en sa sadašnjim i budućim potrebama hrvatskog gospodarstva, a posebice je taj problem vidljiv kod zapošljavanja u enika strukovnih škola i studenata stru nih studija koji su završili školovanje. Strukovno obrazovanje je vrlo važna sastavnica sustava odgoja i obrazovanja u koju je uklju ena ve ina u enika na srednjoškolskoj razini i velik broj studenata stru nih studija na visokoškolskoj razini (Vidovi i sur., 2015).

Posljedice toga za mlade su me u ostalim visoka nezaposlenost i vrlo niska aktivnost. Stope aktivnosti za stanovništvo u dobi izme u 15 i 24 godine kre u se oko 30%. Mladi dulje ostaje u sustavu obrazovanja ili se ak vra aju s tržišta rada u sustav obrazovanja, pa je i neaktivnost mladih na tržištu rada ve a. Stoga se esto za realniji prikaz situacije na tržištu rada mladih upotrebljavaju i neki drugi pokazatelji, prije svega omjer nezaposlenosti i NEET stope. U 2014. omjer nezaposlenosti mladih u dobi izme u 15 i 24 godine za Hrvatsku iznosio je 15,3% i bio je drugi najviši u EU, nakon Španjolske (19%), dok je NEET stopa za tu dobnu skupinu iznosila 19,3% i bila tre a najviša, nakon Bugarske i Italije. Neuskla enost znanja, vještina i kompetencija odnosi se na razlike izme u potreba gospodarstva i osobina ponude rada koje se uglavnom oblikuju kao ishodi obrazovnog sustava. Takva neuskla enost nastaje i kao rezultat brzih tehnoloških promjena zbog ega postoje a znanja i vještine radnika zastarijevaju, a zbog nedostatka cjeloživotnog u enja, obrazovanja na radnome mjestu ili slabosti mjera aktivne politike tržišta rada ne dolazi do njihovoga kontinuiranog prilago avanja novim okolnostima. Hrvatska ima vrlo nizak postotak osoba uklju enih u obrazovne programe nakon svršetka redovnog školovanja, a ini se da ni ishodi redovnog školovanja nisu uskla eni s potrebama tržišta rada (Vidovi i sur., 2015).

U posljednjih nekoliko godina zna ajan pomak u injen je u uskla ivanju obrazovnih programa

stru nih studija, a posljedica toga je osnivanje sve ve eg broja studentskih poduze a. S vremenom se ukazala potreba za potporom tim studentskim poduze ima što je ostvareno kroz osnivanje studentskih poduzetni kih inkubatora, odnosno poslovnih inkubatora namijenjenih studentima.

2. POSLOVNI INKUBATORI

Poslovni inkubator može se definirati kao institucija koja omogu ava korištenje prostora, uz dijeljenje uredskih usluga, pomo u razvoju poslovanja u okruženju pogodno za stvaranje novih poslovnih pothvata, preživljavanje poduze a i ranu fazu rasta (Allen i McCluskey, 1990). Opisani su kao institucija koja omogu ava povoljne kontrolirane uvijete kako bi pomogla u rastu novih pothvata, a definiraju se i kao inovacijski centri, centri poduzetništva (Petree i sur. 1997).

Poslovni inkubator je tako er jednostavno povezana poslovna mreže za potporu i tehnološke inovacijske programe. Inkubacija malih poduze a dinami an je proces gdje se mlada poduze a njeguju kako bi preživjela i rasla tijekom perioda nesigurnosti, posebno tijekom njihove po etne faze. Dizajnirani su kako bi dosko ili nasljednim tržišnim neuspjesima poput nedovoljnog pristupa informacijama i kapitalu kao i nedostatku ciljanih poslovnih savjeta za mala poduze a (Campbell, 1989).

Poduzetni ki inkubatori brinu se za start-up tvrtke kako bi lakše preživjele svoje najranjivije razdoblje i pripremile se za tržište. Najprije su se razvili u SAD-u, a u Hrvatskoj se pojavljuju tek 1991. godine. Kasnije pojavljivanje i slabija zastupljenost poduzetni kih inkubatora u Europi leži u nedostatku razumijevanja važnosti poduzetni kih inkubatora i samog poduzetništva, njegovom financiranju te nerazvijenoj mreži poslovnih an ela (izmadija i Stankovi, 2011). Istraživanje National Business Incubation Association pokazalo je da 80% svih novoosnovanih poduze a koja nisu u sustavu

inkubatora propadne u prvih pet godina poslovanja, a start-up kompanije koje napuštaju inkubator imaju 87% izgleda za opstanak i uspjeh na tržištu u petogodišnjem razdoblju.

Na temelju inovacijskih ili poduzetni kih projekata male tvrtke se razvijaju uz stru nu pomo u samom inkubatoru. Zajedni ka karakteristika svim poduzetni kim inkubatorima jest ta da omogu uju poduzetnicima stanarima korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uvjetima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograni en broj godina. Prednost pri ulasku u poduzetni ki inkubator imaju start-up i mali poduzetnici do dvije godine starosti, poduzetnici osniva i do 30 godina starosti, poduzetnici s invalidnoš u, poduzetnice, inovatori i poduzetnici koji se bave informacijskim tehnologijama, proizvodnim djelatnostima te uslužnim djelatnostima vezanim uz proizvodnju. Osim prostora, stanarima se osigurava i poslovna oprema te savjetodavne, intelektualne, poslovne i druge usluge. (izmadija i Stankovi , 2011)

3. STUDENTSKI PODUZETNI KI INKUBATORI

Studentski poduzetni ki (ili poslovni) inkubatori imaju gotovo sve karakteristike poslovnih inkubatora, no glavni korisnici su studenti i studentska poduze a. Studentski poslovni inkubatori imaju sve zna ajnu ulogu u ekonomskom rastu i postoje u okviru ekonomskih i neekonomskih fakulteta. To su mjesta gdje se susre u edukacija, istraživanje i ekonomija, gdje studenti nalaze mentore koji im pomažu u razvoju i implementiranju njihovih poslovnih ideja, infrastrukture, pomo nih usluga i eventualno po etno financiranje. Studenti unutar inkubatora, ili prije ulaska u inkubator, osnivaju studentske kompanije koje su vo ene od strane studenata. Kada su u sklopu inkubatora, studenti imaju mentore, naj eš e iskusne predava e i poduzetnike, koji im pomažu u rješavanju poslovnih izazova. Bitno je da predava i/mentori koji su uklju eni u inkubatore imaju iskustva u poduzetništvu. Na neekonomskim, ve inom tehni kim fakultetima, ovakva vrsta potpore poduzetni kim idejama je važna jer pomaže stvaranju i proizvodnji nove vrijednosti. Studentski poduzetni ki inkubatori dobar su metodi ko - didakti ki model koji se koristi u edukaciji mladih poduzetnika i koji poti e poslovnu aktivnost i stvaranje poduzetni kog razmišljanja kod studenata istovremeno poboljšavaju i suradnju i povezanost obrazovnih i istraživa kih institucija s poslovnim sektorom. Profesorsko mentorstvo omogu ava trening za sve zainteresirane studente pri osnivanju i upravljanju malim i srednjim poduze ima, te omogu ava prijenos prakti nog znanja. (Studija izvodljivosti „Mreže studentskih poduzetni kih inkubatora“, 2012)

Studentski poduzetni ki inkubatori kao nužni alat u edukaciji za poduzetništvo omogu uju: poticanje i podržavanje poduzetni kog na ina razmišljanja studenata, unaprje enje suradnje i

umrežavanje odgojno-obrazovnih ustanova i znanstveno-istraživa kih institucija s gospodarskim subjektima, prenošenje znanja kroz mentorski rad svih profesora te na taj na in osposobljavanje svih zainteresiranih studenata za osnivanje, vo enje i upravljanje malim poduze em, pripremanje studenata za stvarni svijet poduzetništva, te financijsku, tehni ku i savjetodavnu podršku studentima u osnivanju vlastite tvrtke. (izmadija i Stankovi , 2011)

Studentski poduzetni ki inkubatori omogu uju infrastrukturnu potporu zajedno sa stru nim konzultantima za svoje korisnike. Stvaraju bolje veze izme u stru njaka i poslovnog sektora i pove avaju inovativni pristup poslovanju u regiji, vezano uz proizvode, razvoj tehnologije, procesa (organizacija, standardi kvalitete i procedura), te tržišni pristup. Op enito, stvaraju i kapacitete i kompetencije poduzetni kog sektora, poboljšava se produktivnost u regiji, te standardi kvalitete. Studentski poduzetni ki inkubatori formiraju osnovu za usvajanje inovativnog pristupa poduzetništvu, ne samo u vidu tehni kih aspekata, nego i marketinških ishoda, razvoja poslovnog plana, menadžmenta ljudskih resursa itd. (Studija izvodljivosti „Mreže studentskih poduzetni kih inkubatora“, 2012)

Prema organizacijskom obliku poduzetni ki inkubatori mogu biti pravne osobe ili drugi organizacijski oblici u vlasništvu jedinica lokalne i/ili podru ne samouprave, u privatnom ili vlasništvu ostalih institucija. (izmadija i Stankovi , 2011) Studentski poduzetni ki inkubatori namijenjeni su u ve ini slu ajeva svim studentima (redovnih i izvanrednih) preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija sveu ilišta i ostalih visokoškolskih ustanova (veleu ilišta i visokih škola). (Studija izvodljivosti „Mreže studentskih poduzetni kih inkubatora“, 2012)

U Hrvatskoj aktivno djeluje 11 studentskih poduzetni kih inkubatora:

- SPI na Visokoj skoli Nikola Šubi Zrinski
- SPI na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu;
- SPI na Ekonomskom fakultetu u Splitu;
- SPIN na Fakultetu ekonomije i turizma u Puli;
- SPI na Veleu ilištu Lavoslav Ruži ka u Vukovaru;
- SPI Osijek;
- SPI na Veleu ilištu u Požegi;
- SPI na Veleu ilištu u Šibeniku;
- SPI na Visokoj poslovnoj školi PAR u Rijeci;
- SPI na FER-u;
- SPI na Visokom gospodarskom u ilištu u Križevcima

Studentski poduzetni ki inkubatori udruženi su u Mrežu studentskih poduzetni kih inkubatora (MSPI) koja je namijenjena svim studentima (redovnih i izvanrednih) preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija sveu ilišta i ostalih visokoškolskih ustanova (veleu ilišta i visokih škola). Namijenjena je i mentorima (profesorima i

poduzetnicima) koji kroz razne aktivnosti pripremaju studente za svijet poduzetništva, a mentorstvo profesora omoguće avo trening svim zainteresiranim studentima u osnivanju i upravljanju malim i srednjim poduzećima te omoguće avo prijenos praktičnog znanja. U MSPI se mogu uključiti i sve visokoškolske institucije te potporne institucije u Republici Hrvatskoj s ciljem podrške razvoju poduzetništva studentske populacije, kao i mentori poduzetnici koji svojim iskustvom znaju usmjeriti studente pri razradi poduzetničkih ideja, te dati konkretne savjete. (<http://www.mspi.hr/kome-je-namijenjen-mspi/>)

Mreža studentskih poduzetničkih inkubatora služi kao potporni stup za poduzeća koja tek počinju s poslovanjem, te im pruža stručnu i infrastrukturnu potporu. Gradi kapacitete lokalnih/regionalnih malih i srednjih poduzeća, te upravlja poduzetničkom aktivnošću u regiji. Također služi za stvaranje veza s odgovarajućim mrežama, agencijama i poduzećima u regiji, što kao posljedica ima poboljšanje poslovanja, tehnologija i procedura koje se koriste, povećanje kvalitete i izvoza proizvoda, diversifikaciju proizvoda/usluga, povećanje zapošljavanja, nove poslovne transakcije, razmjenu i korištenje znanja i inovacija, itd. (Studija izvodljivosti „Mreže studentskih poduzetničkih inkubatora“, 2012)

Potporne institucije unutar MSPI su: HAMAG-BICRO, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Obrazovna grupa Zrinski, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora Zagreb, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Tehnološko-inovacijski centar Merkurje, Razvojna agencija Zagreb / Tehnološki park Zagreb i Tera Tehnopolis.

Visokoškolske institucije uključene u MSPI su: Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubi Zrinski, Zagreb; Veleučilište „Lavoslav Ružički“ u Vukovaru, Prehrambeno-tehnološki fakultet, Osijek; Ekonomski fakultet, Osijek; Učiteljski fakultet, Osijek; Strojarski fakultet, Slavonski Brod; Veleučilište u Požezi; Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici, Virovitica; Visoko gospodarsko učilište Križevci; Visoka tehnička škola, Bjelovar; Fakultet organizacije i informatike, Varaždin; Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću; Ekonomski fakultet, Rijeka; Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija; Visoka poslovna škola PAR, Rijeka; Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Pula; Sveučilišni odjel za stručne studije, Split; Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije, Split; Sveučilište u Zadru; Fakultet elektrotehnike i računarstva, Zagreb; Tekstilno-tehnološki fakultet, Zagreb; Prehrambeno-biotehnološki fakultet, Zagreb; Građevinski fakultet, Zagreb; Sveučilište Sjever; Visoka poslovna škola Libertas; Veleučilište u Slavonskom Brodu; Veleučilište Marko Marulić, Knin; Veleučilište u Šibeniku; Elektrotehnički fakultet Osijek i Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira.

4. STUDENTSKI PODUZETNIČKI INKUBATOR VISOKE ŠKOLE NIKOLA ŠUBI ZRINSKI

Primjer dobre prakse je Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubi Zrinski (VŠ NŠZ) koja je dio obrazovne institucije pod nazivom Obrazovna grupa Zrinski (OGZ). Specifičnost VŠ NŠZ je u tome što ima za cilj osposobiti mlade poduzetnice i poduzetnike kroz teoriju i praksu kako bi uspješno vodili svoje vlastite tvrtke. Na Visokoj školi za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubi Zrinski postoji studentski poduzetnički inkubator gdje studenti osnivaju i vode stvarna poduzeća. Studentski inkubator otvoren je za studente i s drugih sveučilišta. Poslovne mreže su odnosi formirani između organizacija ili pojedinaca, a svrha im je poboljšanje njihovih performansi. Povezani inkubatori imaju veliku dodanu vrijednost zbog činjenice da je njihova mreža sastavljena od institucionaliziranih procesa koji oblikuju i prenose znanje kroz mrežu te tako doprinose razvoju i komercijalizaciji njihovih inovacija, njihovom profitu i time i samom njihovom uspjehu. Studentski poduzetnički inkubator pruža usluge: savjetodavne i organizacijske pomoći, poduzetničke i tehnološke edukacije, prijenos znanja i tehnologije, usluge poslovnog planiranja i razvoja, istraživanja tržišta i promocija, razvoja poslovnih vještina, povezivanje studentskih poduzeća s partner poduzećima iz realnog sektora i pomoć mentorskim pristupom svakom studentskom poduzeću u njegovom poslovanju. (<http://www.zrinski.org/nikola/centar-karijera/poduzetnicki-inkubator/poduzetnicki-inkubator-12/>).

VŠ NŠZ inovativnim nastavnim procesom osposobljava studente za praktičnu primjenu poduzetničkog znanja, stručnih vještina i poslovnih tehnika. Prvo studentima u sklopu kolegija Integralno upravljanje poduzećem (IUP), omogućuje sjecanje poduzetničkih kompetencija potrebnih za upravljanje malim i srednjim poduzećem. Dalje, tijekom druge godine studija svi studenti osnivaju stvarno trgovačko društvo - studentsko poduzeće prema afinitetima grupe. Osnovano poduzeće u realnom tržišnom okruženju posluje kao samostalan poslovni subjekt u okviru studentskog poduzetničkog inkubatora. Tim se jedinstvenim didaktičkim pristupom omogućuje stjecanje znanja i vještina u realnim, tržišnim uvjetima. Temeljni kapital za osnivanje studentskog društva s ograničenom odgovornošću osigurava VŠ NŠZ, a studenti se brinu o registraciji i poslovanju novoosnovane tvrtke uz pomoć profesora, stručnjaka s dugogodišnjim praktičnim iskustvom. Mentorskim pristupom studenti imaju mogućnost aktivno komunicirati i koristiti konzultantske usluge svojih profesora. Uloge unutar poduzeća određuju sami studenti. Direktor poduzeća je profesor-mentor, a zamjenik direktora je jedan od studenata. Osnivanjem studentskog poduzeća studentima VŠ NŠZ dana je mogućnost samozapošljavanja jer po završetku studija imaju mogućnost preuzimanja

poduze a bez naknade, uz daljnju suradnju i uz podršku studentskog poduzetni kog inkubatora (izmadija i Stankovi , 2011).

5. POTICANJE STUDENTSKIH PODUZETNI KIH INKUBATORA

Karakteristika inkubatora je da mogu biti financijski podržavani temeljem posebnih programa nadležnih ministarstava u onim sredinama u kojima se utvrdi ispunjenje potrebnih preduvjeta, kao što su: postojanje poslovnog prostora, zainteresiranost i potreba poduzetnika, interes lokalne uprave i drugih institucija za taj oblik organiziranosti (izmadija i Stankovi , 2011).

Ciljevi prošlogodišnje mjere Obrazovanje za poduzetništvo, koju je provelo Ministarstvo poduzetništva, bili su usvajanje znanja i vještina kao klju njih kompetencija za poduzetništvo, poticanje poduzetni ke kulture u društvu, razvoj pozitivnog odnosa prema cjeloživotnom u enju i pove anje stope samozapošljavanja kroz poduzetništvo. Mjera je provedena sa svrhom ulaganja u ciljane programe obrazovanja za poduzetništvo radi stvaranja poduzetništvu usmjerenog društvenog okružja u funkciji samozapošljavanja te poticanja rasta i razvoja poduzetništva (Poduzetni ki impuls, 2015:24).

Posebice su se poticale aktivnosti usmjerene ka obrazovanju za poduzetništvo u funkciji cjeloživotnog u enja na visokoobrazovnim institucijama kao što su studentsko poduzetništvo i studentski inkubatori. U okviru mjere Obrazovanje za poduzetništvo u 2014. godini potaknut rad 3 studentska inkubatora (Poduzetni ki impuls, 2015:24).

6. ZAKLJU AK

Studentski poduzetni ki inkubatori prepoznati su kao zna ajne institucije gdje se susre u edukacija, istraživanje i ekonomija, no dosad nisu zaživjeli u zna ajnijem broju. Ipak, za studente koji osnivaju studentska poduze a inkubatori su važna mjesta gdje studenti nalaze mentore koji im pomažu u razvoju i implementiranju njihovih poslovnih ideja, infrastrukture i pomo njih usluga.

S obzirom da se odgoj i obrazovanje za poduzetništvo postepeno uvodi na sve razine odgoja i obrazovanja, a nadležne institucije provode sve ve i broj mjera ulaganja u ciljane programe obrazovanja za poduzetništvo, za o ekivati je da e u budu nosti biti sve ve i broj studentskih poduzetni kih inkubatora.

LITERATURA:

1. izmadija, I., Stankovi , D. (2011): Poduzetni ki inkubatori u edukaciji za poduzetništvo. Zbornik radova, 1. Me unarodna konferencija U enje za poduzetništvo, Zagreb, str. 129-141
2. Campbell, Candace (1989): Changing agents in the new economy: Business incubators and economic development. *Economic Development Review*, 7, str. 56-59.
3. Allen D. N. i McCluskey R. (1990) Structure, Policy, Services, and Performance in the Business Incubator Industry. *Entrepreneurship Theory and Practice*. Winter, str. 61 - 77
4. Petree, R. Petkov, R. and Spiro, E. (1997): Technology Parks -Concept and Organisation, Summary Report prepared for Center for Economic Development, Sofia
5. Vidovi , D., ur. (2015): Zaposlimo Hrvatsku. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora.
6. „Poduzetni ki impuls“ - Program poticanja poduzetništva i obrta za 2015. godinu, Ministarstvo poduzetništva i obrta, 2015
7. Studija izvodljivosti „Mreže studentskih poduzetni kih inkubatora (2012): Zagreb: Obrazovna grupa Zrinski.
8. <http://www.zrinski.org/nikola/centar-karijera/poduzetnicki-inkubator/poduzetnicki-inkubator-12/>
9. <http://www.mspi.hr/kome-je-namijenjen-mspi/>